

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 20 (3524) ●

● ЧАЦВЕР, 1 ЧЭРВЕНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

З паўладарскім прывітаннем, альбо Як супляменніца Любоў Богнат садзейнічае развіццю стасункаў паміж Беларуссю і Казахстанам **Стар. 2**

Стыль ад Купалы **Стар. 3**

Там, дзе роду карані
Залівістыя гукі дуды паклікалі на “Дударскі рэй” у Глыбокае беларусаў з Даўгаўпілса **Стар. 4**

ПАМЯЦЬ

Разам ляцім да зор

У Беларусі ды за яе межамі ўшанавалі памяць пра Максіма Багдановіча: паэт адышоў у Вечнасць сто гадоў таму ў крымскай Ялце

Іван Ждановіч

Што застаецца пасля нас? Пра гэта міжволі разважаеш, згадваючы імклівае жыццё-палёт паэта-романтыка, чуйнага даследчыка літаратуры, таленавітага перакладчыка Максіма Багдановіча. Што застаецца? Гэта — галоўнае, калі падводзіцца рыса зямнога існавання, нашых турботаў, надзей, парыванняў. Пражыць Багдановічу было наканавана мала. Толькі летась у снежны мы адзначалі 125-я ўгодкі яго нараджэння, а 25 мая сёлета — ужо 100-я ўгодкі сыходу. Трохі больш за 25... Але тое, што паспеў адчуць, прадумаць, усваяць, пачуць ад Неба і маці-Беларусі ды выкласці на паперу вялікі супляменнік, жывучы ў асноўным за межамі Бацькаўшчыны, па-ранейшаму выклікае жывы інтарэс ва ўсіх, хто жадае далучыцца да Прыгажосці, Паэзіі, Мудрасці, хто жадае знайсці сваё месца пад сонцам — і нешта годнае пакінуць пасля сябе на зямлі.

У гэты дзень гучалі ягоныя вершы, пераствораныя ім лепшыя ўзоры сусветнай паэзіі. Памяць Максіма Багдановіча ўшаноўвалі сотні людзей: як у гарадах Беларусі, так ў расійскім Яраслаўлі, у крымскай Ялце. Дарэчы, там,

на гарадскіх могілках дзякуючы клопатам беларускай дзяржавы ўсталяваны гожа надмагільны помнік паэту. Яго стварылі скульптары, сын і бацька Сяргей і Леў Гумілеўскія. Задумлены Максім з кніжкаю зроблены з каменя, а на падпорнай сценцы побач выбіты радкі са знакамітага ягонага верша “Зорка Венера”: “Кожную ночку на зорку дзівіцца буду ў далёкім краю”. І якраз каля гэтага помніка ўшаноўвалі памяць паэта беларусы з розных суполак Крыма. У прыватнасці, у інтэрнэце мы знайшлі здымкі, на якіх яны ўскладаюць кветкі, чытаюць вершы. Сярод чытальнікаў распазналі й вядомага нашым чытачам Віталія Бартохава.

А ў Мінску да помніка Максіму Багдановічу прынеслі кветкі, свае светлыя думкі пісьменнікі, дзеячы культуры, моладзь. У тых шэрагах былі й кадэты з Сувораўскага вучылішча, якое размешчана зусім побач, на вуліцы Максіма Багдановіча, 29. Што важна: усіх, незалежна ад узростаў, палітычных поглядаў і перакананняў, прымірыў гэты сонечны майскі дзень Максім Багдановіч. Нікому не хацелася спрэчак і дэбатаў... Перад тварам Вечнасці, у пяшчотных і такіх недаўгавечных далонях

Выступае пісьменніца Людміла Рублеўская

Вясны разумееш ясна, працуеш востра, глыбока сэрцам успрымаеш Багдановічаў запавет: “Нашто ж на зямлі сваркі і звадкі, боль і горыч, калі ўсе мы разам ляцім да зор?”

Перад тым, як ускладзілі кветкі, адбылася ўрачыстая імпрэза, якую вяла Марына Запартыка, загадчыца Літаратурнага музея Максіма Багдановіча. Гэты музей цяпер, нагадаем, філіялам уваходзіць у структуру Музея гісторыі беларускай літаратуры, і ягоны дырэктар Дзмітрый Яцкевіч таксама меў слова. Пра свае дачыненні з вобразам, творчасцю Паэта гаварылі мастак і аўтар першай музейнай экспазіцыі пра М. Багдановіча Эдуард Агуновіч, дырэктар радыёстанцыі “Беларусь”, паэт Навум Гальпяровіч, галоўны

рэдактар выдавецтва “Мастацкая літаратура” Віктар Шніп і паэтка, празаік, журналістка Людміла Рублеўская. Досведам спасціжэння духоўных скарбаў ад Максіма Багдановіча дзяліліся першы дырэктар музея Міхась Пазнякоў, пісьменнік Анатоль Бутэвіч, літаратуразнаўца Вячаслаў Рагойша, намеснік старшыні Саюза беларускіх пісьменнікаў, паэт Усевалад Сцебурака.

Гучалі вершы паэта. І, магчыма, ягоная душа была недзе тут, непадалёк ад месца нараджэння Максіма. А крыху пазней таксама ў гістарычнай частцы Мінска, на Нямізе, у найстарэйшым гарадскім Свята-Петра-Паўлаўскім саборы памятную паніхиду па Максіме Багдановічы

Дзень памяці ля помніка М. Багдановічу ў Ялце

адслужыў на беларускай мове айцец Аляксандр Ледаховіч.

Вечарам 25 мая Дзень памяці Багдановіча доўжыўся ў ягоным музеі — у Траецкім прадмесці. Гурт “Нельга забыць” іграў праграму з твораў на словы Максіма Багдановіча, пераствораных ім вершаў Поля Верлена. Удзельнічалі ў вечарыне й чытальнікі з Народнага літаратурнага тэатра

“Жывое слова”. Гэта, дарэчы, найстарэйшы з студэнцкіх моладзевых калектываў краіны: яму ўжо за 50 гадоў. Кіруе цяпер ім таленавітая спявачка, кампазітарка Алеся Сівохіна — яна таксама спявала на імпрэзе. Некаторыя з песень вечарыны, дарэчы, можна паслухаць і праз інтэрнэт — на сайце Вконтакте суполкі “Жывое слова”.

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Навука — справа маладых

Іна Ганчаровіч

На прэс-канферэнцыі ў Мінску гаварылі пра тое, як пачуваюць сябе ў Беларусі маладыя навукоўцы

Паводле дадзеных Нацыянальнага статкамітэта, у Беларусі даволі сталыя кадры ў сферы навуковых даследаванняў і распрацовак: усяго каля 25% таго — навукоўцы да 35 гадоў. Да такога ўзросту яны й лічацца маладымі. Старшыня Навуковага савета Беларускага рэспубліканскага фонду фундаментальных даследаванняў, дырэктар выканаўчай дырэкцыі, акадэмік Сяргей Гапоненка выказаў меркаванне: моладзі там патрэбна

больш. Па яго словах, навука мае патрэбу ў таленавітай моладзі, бо менавіта яна — тая рухальная сіла, што будзе вызначаць эканамічнае развіццё краіны: “І старэйшае пакаленне вучоных, і дзяржава павінны зрабіць усё для падтрымкі маладых навукоўцаў”.

35 гадоў... Гэта ўжо людзі з жыццёвым досведам, але ў свеце навукі шлях іх толькі пачынаецца. І рухацца па ім адасоблена — складана. Трэба, такім чынам, аб’ядноўвацца. Для такіх мэтаў у 2002-м у Нацыянальнай акадэміі Беларусі быў адноўлены (бо й за савецкім часам, кажучы, існаваў...) Савет маладых навукоўцаў (СМН). Адна з галоўных яго задач — пад-

трымка маладых навукоўцаў, стварэнне спрыяльных умоў для развіцця талентаў. Цяпер у суполцы больш за 2200 супрацоўнікаў!

Савет, адзначалася на прэс-канферэнцыі, працуе ў розных напрамках. Першы звязаны непасрэдна з навуковай дзейнасцю. Савет і дапамагае маладым навукоўцам пачаць або працягнуць кар’еру ў галіне ведаў, і прапануе паўдзельнічаць у карысных праектах. Штогод ладзіць Міжнародную навуковую канферэнцыю “Моладзь у навуцы”: прыязджаюць госці розных навуковых напрамкаў, з розных краін. Яны маюць магчымасць прэзентаваць сусветнай навуковай супольнасці вынікі

Малады біяхімік у сучаснай лабараторыі

даследаванняў, а таксама завязаць знаёмствы, карысныя на будучыню. І ўжо сёння геаграфія супрацоўніцтва ў маладых навукоўцаў Беларусі салідная: больш за 50 краін. Асноўныя партнёры — з Расіі, Украіны, Казахстана, а ў далёкім замежжы гэта Кітай, Малайзія, Лаос. Найбольш значная

распрацоўка — суперсучасны кампютар СКІФ. Калі яго стварылі, ён уваходзіць у 100 самых хуткадзейных кампютаў свету. Яшчэ называлі — як пляцоўку для супрацы маладых — біятэхналагічную праграму “Трансген”, ІТ-тэхналогіі, фармтэхналогіі.

→ **Стар. 2**

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

3 паўладарскім прывітаннем,

альбо Як супляменніца Любоў Богнат садзейнічае развіццю стасункаў паміж Беларуссю і Казахстанам

Кацярына Мядзведская

Толькі газета змясціла тэкст ("Новае месца для сустрэч", ГР №18 ад 18.05.2017) пра змену паштовага адрасу, тэлефонаў рэдакцыі, як нам пазванілі. "Добры дзень! Гэта Любоў Іванаўна Богнат з Казахстана на турбуе, — чую ў трубцы. — У Беларусі з візітам была афіцыйная дэлегацыя з Паўладарскай вобласці, узначальваў яе акім, гэта значыць кіраўнік вобласці Булат Бакаў. Можна напішаце пра гэта? Шмат сустрэч было, дамовы аб супрацоўніцтве прывезлі. Я, на жаль, не змагла паляцець, бо збіраюся сёлета ў Мінск на Кансультацыйны савет па справах беларусаў замежжа. І у III Фэсце мастацтваў беларусаў свету плануем удзельнічаць".

Пагаварыўшы з Любоў Іванаўнай, адкрыла сайты інфармагенцтваў. Дзе ж былі госці? Вось кіраўнікі прадпрыемстваў і арганізацый розных галін народнай гаспадаркі, прадстаўнікі арганізацый краваня брацкай краіны — у Адміністрацыі Партызанскага раёна Мінска. І паміж гэтым раёнам сталіцы і казахстанскім горадам Экібастузам падпісана дамова аб супрацоўніцтве. На сайце адміністрацыі раёна чытаем: "Пагадненнем прадугледжваецца пашырэнне гандлёва-эканамічнага супрацоўніцтва, садзейнічае ва ўсталяванні кантактаў між суб'ектамі гаспадарання, правядзенне выстаў, кірмашоў, бізнес-форумаў, а таксама развіццё ўзаемадзейня ў сферах адукацыі, культуры, спорту і турызму".

А пад час візіту дэлегацыі ў Мінскую вобласць акім з

Паўладара сустрэўся са старшынёй Мінаблвыканкама Сямёнам Шапірам. Начальніца ўпраўлення знешнеэканамічных сувязяў камітэта эканомікі Мінаблвыканкама Вольга Гаўрук паведаміла мне па тэлефоне: кіраўнік Паўладарскай вобласці зацікавіўся закупкай маладняку буйной рагатай жывёлы для развіцця малочнай жывёлагадоўлі, а таксама супрацоўніцтвам у будаўніцтве малочна-таварных комплексаў. "Спецыялісты нашай вобласці гатовыя і кансультаваць, і будаваць малочнатаварныя комплексы непасрэдна на тэрыторыі Казахстана на ўзаемавыгадных умовах", — казала Вольга Гаўрук.

Пабывалі госці ў Жлобіне, Рагачове, Гомелі. Наведалі Беларуска-металургічны завод, Рагачоўскі малочна-кансервавы камбінат, аграпрамысловае прадпрыемства "Ціхінічы", "Гомсельмаш", кандытарскую фабрыку "Спартак", Гомельскі палацава-паркавы ансамбль. Вельмі зацікавіў акіма беларускі досвед па добраўпарадкаванні населеных пунктаў, і найперш невялікіх гарадоў. Пра тое пасля завяршэння міжрэгіянальнай нарады Гомельскай і Паўладарскай абласцей напісала БелТА. "Ёсць шмат цікавых знаходак. Мы гатовыя запрасіць у Паўладарскую вобласць гомельскіх архітэктараў, будаўнікоў — прапрацаваць у нас некаторы час", — адзначыў Булат Бакаў.

Любоў Богнат казала мне, што сёлетняя вандроўка казахстанскай дэлегацыі — візіт у адказ. Летась у лістападзе ў Паўладарскай вобласці гасцявалі прадстаўнікі ўлады, прадпрыемстваў з Гомельшчы-

Хлебам-соллю сустракаюць у Гомелі гасцей з Казахстана

На кандытарскай фабрыцы "Спартак"

ны. Было падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Гомельскім аблвыканкамам і акіматам Паўладарскай вобласці. У стужцы навін Гомельскага аблвыканкама

знаходжу: у студзені-лютым 2017 года тавараабарот паміж рэгіёнамі склаў 1,4 млн. даляраў. Вялікім попытам карыстаюцца гомельскія прадукты харчавання, прамтава-

ры. Асноўныя экспартныя пазіцыі: малако і згушчаныя вяршкі, абсталяванне для чыгуначных шляхоў, посуд сталовы і кухонны з фарфору. А з Паўладарскай вобласці імпартуецца ферасіліцы для Беларускага металургічнага завода.

Паспяхова развіваецца супрацоўніцтва і ў сацыяльнай сферы. Так, па дамовы з казахстанскім Саюзам ветэранаў Чарнобыля ў Гомелі штогод праходзяць абследаванне і атрымліваюць лячэнне больш за 100 казахстанцаў. Яшчэ адладжваюцца стасункі паміж Гомельскім дзяржпедуніверсітэтам імя Ф. Скарыны і Паўладарскім дзяржаўным педагагічным інстытутам.

Сёлета ж па выніках міжрэгіянальнай нарады падпісана пагадненне аб супрацоўніцтве паміж свабоднымі эканамічнымі зонамі, размешчанымі ў Паўладарскай і Гомельскай абласцях. Яшчэ адзін перспектыўны кірунак ўзаемадзейня рэгіёнаў — закупка тэхнікі "Гомсельмаша". Прычым больш за іншых гасцей зацікавіў варыянт так званага бюджэтнага збольшаўборачнага камбайна — КЗС-5, прызначанага для працы на палях невялікай плошчы, у першую чаргу ў фермерскіх гаспадарках.

Цікавае віртуальнае падарожжа атрымалася ў мяне з падачы супляменніцы, старшыні Паўладарскай суполкі "Беларусь" Любові Богнат. Канешне, жывы кантакт і асабістыя ўражанні не заменіць нішто, але, спадзяюся, асноўныя моманты з візіту гасцей мне асвятліць удалося. Так што й такая форма работы з беларусамі замежжа можа быць да месца ў працы журналістаў нашай газеты.

ПЕРСПЕКТИВЫ

Навука — справа маладых

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Акрамя канферэнцыі, СМН арганізуе нямала іншых мерапрыемстваў: міждысцыплінарныя круглыя сталы, злёты, выставы, навуковыя рынгі, конкурсы... Сёлета ўпершыню з 29 мая па 2 чэрвеня СМН праводзіць Школу маладога вучонага "Вучоны пад ключ-2017". Гэта кароткі цыкл лекцый, семінараў, майстар-класаў, круглых сталоў і практычных заняткаў ад вядучых вучоных НАН Беларусі. Як адзначыла старшыня СМН Агдзяленія хіміі ды навук пра Зямлю НАН Таццяна Пліско, маладым вучоным патрэбная дапамога ў арганізацыі навуковай дзейнасці, у выбары тэм для артыкулаў і дысертацыйных даследаванняў. Бывае, ідэй у даследчыка шмат, але аптымальна размеркаваць свой час і сілы — не атрымліваецца. Такія курсы, лічыць Таццяна, будуць на карысць пачаткоўцам.

Не сакрэт: дарога ў навуку пачынаецца ў школе. Таму СМН цесна супрацоўнічае з беларускімі ВНУ і школамі. "Выпускнікі ВНУ і школ заўтра могуць стаць нашымі супрацоўнікамі, — прадоўжыла Таццяна Пліско. — Таму мы з імі падтрымліваем сувязі, стараемся

Ірына Альфер працуе ў Інстытуце фізіялогіі НАН

паўдзельнічаць у іхніх мерапрыемствах, а таксама й самі штогод праводзім Дні адчыненых дзвярэй для студэнтаў. Нехта яшчэ на чацвёртым-пятым курсах, ён можа прыйсці ў Акадэмію навук, паглядзець, што за арганізацыя. На мой погляд, гэта спрыяе павышэнню прывабнасці Акадэміі сярод выпускнікоў".

У Беларусі ў цэлым створана эфектыўная сістэма ўключэння моладзі ў навуковыя даследаванні. А што можа паслабіць любоў да

навуцы? Сацыяльна-бытавыя праблемы, з якімі часам даводзіцца сутыкацца маладым навукоўцам. І СМН дапамагае іх вырашаць. "Жыццё любога чалавека па-за яго працай аказвае істотны ўплыў на яго прафесійную дзейнасць, — падключыўся да размовы старшыня Савета маладых навукоўцаў НАН Беларусі Андрэй Іванец. — Таму мы стараемся вырашаць пытанні з засяленнем маладых навукоўцаў у інтэрнат, уплываем на расхэнне

жыллёвых пытанняў для маладых сем'яў". Вельмі дарэчы аказалася Дзяржапраграма арэнднага жылля, прынятая ў 2012 годзе. За гэты час больш за 300 сем'яў маладых навукоўцаў атрымалі арэндныя кватэры. Чатыры гады таму пачалося будаўніцтва жылога комплексу "Магістр", частка кватэр у якім будзе аддадзена маладым навукоўцам. А ў Год навукі яны змогуць атрымаць беспрацэнтную растэрміноўку (на 20 гадоў) на крэдыты для будаўніцтва ўласнага жылля.

Падтрымлівае дзяржава маладых навукоўцаў і разнастайнымі стыпендыямі, грантамі, прэміямі. У снежні 2016-га, напрыклад, 44 маладым аспірантам НАН, якія выконваюць дысертацыйныя даследаванні па прыярытэтных кірунках, прызначана прэзідэнцкая стыпендыя — па 350 рублёў на месяц (каля 180\$). А паколькі 2017-ы ў Беларусі — Год навуцы, то спланавана шмат канферэнцый, семінараў, круглых сталоў. Сярод іх удзельнічаюць будучыя і таленавітыя маладыя навукоўцы. Яны нарадзіліся ў пару інтэрнэту, ІТ-тэхналогій, яны і будуць вызначаць будучыню беларускай навуцы. Для мяне ж словы "моладзь", "інавацыі", "будучыня" вельмі сугучныя.

ВЕСТКІ

Да сустрэчы ў Маскве

Круглы стол да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання пройдзе 5 чэрвеня ў расійскай сталіцы

У час тэлемоту, прымеркаванага да Міжнароднага дня славянскай культуры і пісьменства, намеснік Міністра інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч казаў: "У Маскве, у час выставы "Кнігі Расіі", пройдзе вялікі круглы стол, прысвечаны 500-годдзю беларускага кнігадрукавання". Ён паведаміў і пра тое, што Мініфармацыі і Саюз пісьменнікаў Беларусі штогод праводзяць круглы стол замежных і беларускіх пісьменнікаў. У Беларусь прыязджаюць творцы і на Міжнародны сімпозіум літаратараў.

Аляксандр Карлюкевіч прывёў прыклады гуманітарнага і культурнага партнёрства Беларусі з іншымі краінамі. Беларуская літаратура, напрыклад, шырока прадстаўлена ў Азербайджане. Часопіс "Наш сучасны" штогод выпускае беларускі нумар з новымі перакладамі сучаснай беларускай прозы і паэзіі.

Пісьменнікі, выдаўцы, навукоўцы з Беларусі, Азербайджана, Казахстана, Кыргызстана і Расіі ў час відэамосту абмяркоўвалі пытанні супрацоўніцтва, зберажэння культурнай спадчыны.

СПАДЧЫНА

Стыль ад Купалы

На выставе, якая адкрылася ў Львове, супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы прапанавалі па-новаму паглядзець на Песняра

На выставе “Будзь ЯК”

Да таленавітых людзей у грамадстве заўсёды ёсць вялікая ўвага. Што да пісьменнікаў, то мы больш ведаем пра іх творчасць, чым пра звычкі, асаблівасці характару, манеры паводзін. Але ж цікава, якімі былі ў жыцці, напрыклад, класікі беларускай літаратуры! Супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы прапанавалі новы погляд на вобраз паэта — як на прадстаўніка эліты грамадства, якога можна назваць адной з першых медыйных асобаў Беларусі. У Мінску ж падрыхтавана выстава, якая цэлы месяц экспануецца ў Львоўскім гістарычным музеі (Плошча Рынак, 6) пад назвай “Будзь ЯК”. Можна разумець: “Будзь як Янка Купала”. Праект здзейснены з падтрымкай Амбулсады Беларусі ва Украіне.

Упершыню ў год 135-х угодкаў Песняра за межамі Беларусі экспануюцца часткі адной з

найкаштоўных калекцый музея — асабістыя рэчы паэта з фондаў Купалаўскага музея. Фатаграфіі розных гадоў даюць магчымасць прасачыць, як змянялася аблічча паэта, які, паводле ўспамінаў сучаснікаў, заўсёды вылучаўся элегантнасцю і адметным стылем. Прычым стыль той бачны і ў адзенні, манеры трымацца.

Гады маладосці Янкі Купалы прыпалі на пачатак XX стагоддзя, калі ў мужчынскай модзе ў гарадах Беларусі пераважаў англійскі стыль. Прыхільнікам яго быў і будучы першы народны паэт Беларусі. Зберагліся здымкі яго ў пагонах, у час Першай сусветнай вайны. Калі служыў у 16-м дарожна-будаўнічым атрадзе Варшаўскай акругі шляхоў зносін. У пару станаўлення беларускай дзяржаўнасці ў гардэробе Купалы пераважаў класічны гарнітур, але пры тым творца надаваў зна-

чэнне й захаванню традыцыйнай народнай вопраткі. У прыватнасці, часта насіў гальштук з нацыянальнай сімволікай ці народную кашулю з адпаведным поясам. І тыя дэталі таксама можна лічыць яскравымі маркерамі нацыянальнай ідэнтычнасці.

Яшчэ пры жыцці паэта называлі джэнтэльменам у самым высокім значэнні гэтага слова (Ніна Глебка, жонка паэта Пятра Глебкі) або сапраўдным рыцарам (паэтэса Эдзі Агняцвет). І тое нядзіўна, бо паэт меў шляхецкія родавыя карані, а таксама й прыроджаны такт у стасунках з людзьмі.

Ва ўрачыстым адкрыцці выставы “Будзь ЯК” 16 мая 2017 года паўдзельнічалі Амбулсатар Беларусі ва Украіне Ігар Сокал, галава дзяржадміністрацыі Львоўскай вобласці Алег Сінютка, Ганаровы консул Беларусі ў Львове Ігар Драцяк, кіраўніца Беларускай грамады Львоўскай вобласці Тамара Казак ды ганаровы стараста беларускай суполкі Сяргей Кулікоў, прадстаўнікі шырокай грамадскасці горада. Уздзельнікі ўрачыстасці гаварылі, што Янка Купала вельмі любіў і паважаў украінскі народ. Згадвалі ягоныя радкі з верша: “Украіна, цвечце любы, сонцам гадаваны...”. Песняр быў акадэмікам не толькі беларускай, але й украінскай Акадэміі навук. Такім чынам братняя Украіна выказала шчырую падзяку беларускаму паэту за шматлікія пераклады твораў Тараса Шаўчэнкі. Каштоўны экспанат выставы — пераклад “Кабзар”, зроблены Янкам Купалам у супрацы з Якубам Коласам і выдадзены ў Мінску ў 1939 годзе. Сімвалічна, што пад час адкрыцця выставы “Будзь ЯК” у Львове гучалі творы Песняра як па-беларуску, так і ў перакладзе на ўкраінскую мову.

Павел Каралёў, старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы

РУПЛІЎЦЫ

Блізкія душы, сугучныя словы

На той час, калі ў выдавецтве “Беларусь” у 1967 годзе выйшла першая кніга Сяргея Панізьніка, ён быў слухачом факультэта журналістыкі Львоўскай вышэйшай вайскова-палітычнай акадэміі

“Кастры Купалля” — так называлася кніга, якой сёлета спаўняецца паўвека. Беларускімі вобразамі, таямніцамі поўняцца яе старонкі. “Што ёсць, скажы, / У тваіх лугах і пашах, / Чаго спрадвек шукалі песняры / І пранасілі па мастах рыпучых, / Калі ў Купалле ладзілі кастры?” Ужо з першых паэтычных радкоў адчуваецца ўлюбёнасць паэта ў маці-Беларусь. Ён апявае палеткі й лясы, захапляецца старадаўнімі звычаямі супляменнікаў, углядаецца ў будучыню Бацькаўшчыны: “На Беларусі сінеюць азёры, / Над Беларуссю — сінія зоры... / Над Беларуссю — срэбраны ветах, / І Беларусь мая — папараць-кветка...” Вось з якімі прыгожымі вершамі прыйшоў у літаратуру Сяргей Панізьнік, вайсковец-паэт родам з вёскі Бабышкі, што ў Мёрскім раёне Віцебшчыны.

Мы з Сяргеем знаёмыя даўно: ліставаліся пад час ягонай афіцэрскай службы ў Групе савецкіх войскаў у Чэхаславаччыне. Там ён не пакідаў пісаць вершы, вельмі цёпла згадваў прыгажун-горад Львоў, братаў-украінцаў. Мне так прыемна было знаходзіць у кожным з ягоных лістоў новыя вершы. Па гэты час адзін з іх лічу сапраўдным гімнам украінска-беларускаму братэрству. Вось тыя радкі: “Калісьці, паміж двух шнуроў пшаніцы, / Спынілі двое на мяжы плугі, / І з іх адзін назваўся — украінцам, / І беларусам вызнаўся другі, / Абодва селі ды на роднай мове / Паміж сабой гаворку павялі, / І стала іх ратайская размова / Найлепшай дыпламатыяй зямлі, / Сусед суседу верыў і ахвоча / Ня раз дапамагаў у жорсткі век, / Аб Украіне марыць Багдановіч, / На Беларусі Камяняр жыве!”

Прыгожа! Вобразна! А Камяняр,

Сяргей Панізьнік

нагадаю, гэта псеўданім класіка ўкраінскай літаратуры Івана Франка...

Нядаўна, 10 траўня, Сяргей Панізьнік адзначыў 75-годдзе. Шчыра працуе й па гэты час на карысць роднай культуры, на пашырэнне яе ў свеце. Шмат увагі надае ўмацаванню сяброўскіх стасункаў паміж народамі. Латвія, напрыклад, такія падзвіжніцкія высілкі беларускага паэта, перакладчыка, дзеяча культуры ўшанавала высокай узнагародай — Ордэнам Трех Зорак, а Беларусь — медалём Францыска Скарыны. Юбіляр — аўтар ужо 9 зборнікаў паэзіі, шматлікіх публікацый у перыядычным друку. Ён падрыхтаваў, уклаў шэрагу кніг, зборнікаў, выдаў нават на кампакт-дысках запісанія ім песні народныя з родных мясцін Падзвіння.

Юбілей творцы адзначылі й чальцы гурта беларускай культуры “Зорка Венера”. Для абітурыентаў навучальных устаноў Ізяслава зладзілі мы літаратурна-музычны вечар “Аб Украіне марыць Багдановіч, на Беларусі Камяняр жыве!”

Пятрусь Капчык, кіраўнік гурта беларускай культуры “Зорка Венера”, г. Ізяслаў, Украіна

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Суседства родніц і злучае

Іван Іванаў

У беларускіх творцаў ёсць моцныя культурныя сувязі з украінскімі калегамі

Сяргей Панізьнік, якому нядаўна споўнілася 75, — даўні аўтар нашай рэдакцыі. А яшчэ ён здзіліцца з намі ўражаннямі ад прачытанага, нагадвае пра даты, юбілей, на якія варта звяртаць увагу. Летась, напрыклад, атрымалі ад яго такі ліст: “Віншую з 140-годдзем ад нараджэння Іларыёна Сямёнавіча Свянціцкага (7.04.1876 — 18.09.1956) — украінскага вучонага, этнографа, доктара філалагічных навук (1902), стваральніка Нацыянальнага музея ў Львове і Беларускага аддзела ў ім. То быў і першы дырэктар музея, што сёння носіць імя мітрапаліта Андрэя Шэптыцкага. Карэньчыкі ж радаводу Іларыёна Сямёнавіча — на паўднёвым захадзе Беларусі. Ён і

збіральнік-захавальнік, і глыбокі даследчык духоўных скарбаў беларускага народа, неацэнны скарызнаўца, сябар Яна Луцкевіча, Янкі Купалы...”

Вось якая каштоўная інфармацыя для беларусаў Львова! Ім жа можна, як кажучы, па гэтых слядах знайсці шмат цікавага. Да таго ж спадар Сяргей даслаў нам здымак Іларыёна Свянціцкага ды “аздобінкі з яго магутнага кнігазбору, якія Анісся Мацвееўна Свянціцкая дазволіла перафатаграфавачу ў Дзяржаўным музеі ўкраінскага мастацтва на вул. Драгманова, 42”. Здымкі тыя Сяргей зрабіў у 1966 годзе — ёсць у рэдакцыі.

Да Львова мае дачыненне нават Максім Багдановіч. Хоць ён там не бываў, аднак жа ягоную згадку пра горад даслаў нам супрацоўнік Купалаўскага музея Павел Каралёў. Такім чынам, радкі ад Багдановіча: “Львоў вельмі прыгожы і знакаміты.

Ён угняздзіўся сярод гор, на адной з якіх, а непасрэдна на “Замкавай гары”, расце дзівосны парк. Як горад з багатай даўніной, Львоў мае многа прыгожых даўніх пабудоў”. Раіць Павел, расказваючы пра “беларускі Львоў”, згадаць, што ў бібліятэцы імя В. Стафаніка знаходзяцца кнігі Францыска Скарыны, многія ўніяцкія выданні з беларускіх земляў. А памятная дошка ў гонар нашай суайчынніцы, пісьменніцы Цёткі (Алаізы Пашкевіч) умацаваная на будынку біялагічнага факультэта (вул. Грушэўскага, 4): раней гэта быў галоўны корпус універсітэта. Украінскі перыяд жыцця выдаўся для беларускі плённым. Яна вучылася на філасофскім факультэце, а непадалёк ад Львова, у друкарні базільянскага манастыра ў Жоўке, выдала два першыя зборнікі сваіх вершаў: “Хрэст на свабоду” і “Скрыпка беларуская”. У Львове ж пісала многія

Іларыён Свянціцкі

свае творы, і заўжды з удзячнасцю ставілася да ўкраінцаў, прызнаючыся, што ў розных справах яны “шмат нам спрыяюць”.

З інтэрв’ю з паэтэсай Яраславай Паўлычкай з Львова ў газеце “ЛіМ” (6.04.2014) даведваемся, што яна ўсё творчае жыццё актыўна цікавіцца беларускай літаратурай. З Львовам у розныя гады былі звязаны

беларускія творцы Вячаслаў Рагойша, Тацяна Кабржыцкая, Валанціна Коўтун, Сяргей Панізьнік, Алесь Карлюкевіч ды іншыя. “Для многіх прадстаўнікоў беларускай творчай эліты горад стаў родным і блізім, — лічыць Яраслава Паўлычка. — Прычым любуючыся характвам Львова, скарыстоўваючы яго энергетыку, беларусы падсілкоўваліся і любоўю да свайго, роднага. З даўніх гістарычных сведчанняў вядома, што Галіцкі грэка-каталіцкі мітрапаліт Андрэй Шэптыцкі і епіскап Бацян мелі асабліва цесныя стасункі з Беларуссю, а яшчэ — першы дырэктар Нацыянальнага музея ў Львове Іларыён Свянціцкі, які арганізаваў у музеі аддзел беларускага мастацтва... Закуплены ў лютым 1908 года беларускі збор Татура праз яго памочніка, занага беларускага палітычнага дзеяча Івана Луцкевіча, істотна ўзбагаціў калекцыю”.

РАЗАМ

Там, дзе роду карані

Залівістыя гукі дуды паклікалі на “Дударскі рэй” у Глыбокае беларусаў з Даўгаўпілса

У народзе беларускім да ўсяго першага ёсць асаблівая павага ды ўвага. Бо, кажучы, добры пачатак — справы палавіна. Як па мне, то справы надзвычай важнай, перспектывнай. Маю на ўвазе першы Міжнародны фест дударскіх рэгіёнаў “Дударскі рэй”. Ён праходзіў 6–7 мая 2017 года на Віцебшчыне, у горадзе Глыбокае. Гасцявала там і наша дэлегацыя, з Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры — бо маем пагадненне аб супрацоўніцтве з аддзелам культуры Глыбоцкага райвыканкама.

Што мы ведаем пра дуду? Гэта ўнікальны інструмент, беларускі варыянт валынкі. Першыя згадкі пра дуду ў беларускіх пісьмовых крыніцах знойдзены ў канцы XV стагоддзя. Дуда была вельмі пашыраная, гучала на Беларусі да сярэдзіны XX стагоддзя, пераважна ў цэнтральнай і паўночна-заходняй частцы. Згадкі пра тое ёсць у этнаграфічных крыніцах, у творах Янкі Купалы, Вацлава Ластоўскага. На Глыбоччыне дуда была ў вялікай пашане — вось там і зрабілі Фэст. Ініцыятар яго — уладжэнец Глыбокага, выдавец і публіцыст, выкладчык ірландскай літаратуры ва ўніверсітэце горада Брно (Чэхія) Віталь Воранаў, які цяпер жыве ў Польшчы. Унікальны чалавек, які не забывае бацькаўшчыну, свае карані, займаецца адраджэннем дударскіх традыцый на Глыбоччыне.

“Дударскі рэй” сабраў дудароў з Беларусі й замежжа, яны прадставілі розныя рэгіёны сваіх краін: чэхі — Маравію, палякі — Вялікапольшчу, бельгійцы — Фляндрыю і Валонію, англічане — Шатландыю... А Дзмітры Дзёмін — родам з Глыбокага, жыве ў Карэліі — прадстаўляў эстонскую дуду. Зачынала Фэст дударская імправізацыя на Алеі знакамітых землякоў, ля бюста Ігната Буйніцкага — заснавальніка прафесійнага на-

Па вуліцах Глыбокага крочаць дудары, а на Глыбоччыне абжываецца Фэст “Дударскі рэй”

цыянальнага беларускага тэатра. Гэта ж менавіта ён уключыў у свой час у тэатральную трупку музыку-дудара Адама Шульгу.

Праграма фесту была насычанай: выставы, прэзентацыі, музычны шпацир па культурна-дэндэралагічным парку ў вёсцы Мосар... Было шэсце дудароў па цэнтральнай вуліцы і вялікі гала-канцэрт на цэнтральнай плошчы горада. Хто хацеў — знаёмліся з працай устаноў Глыбокага: цэнтральнай раённай бібліятэкі, гістарычна-этнаграфічнага музея, Цэнтра традыцыйнай культуры і народнай творчасці, Дзіцячай мастацкай школы імя Язэпа Драздовіча, Дома культуры,

Дзіцячай школы мастацтваў. І паўсюль гучала дуда!

Сярод яркіх падзей фесту — выступленне дудароў на гала-канцэрце і ў касцёле мястэчка Удзяла, паездка ў вёску Празарокі (радзіма Ігната Буйніцкага) і ўскладанне кветак да ягонай магілы. Дарэчы, ў Празароках мае родавыя карані й спявак Павел Прозар, сябар суполкі “Уздым”. Цяпер лістуетца з краянаўцамі з Празарокскай школы — наконт радаводу Прозараў. Бо аказалася, што заснавальнікам мястэчка быў Караль Прозар. А Павел Прозар — яго нашчадак, таму й паабяцаў вярнуцца ў Празарокі летам, паспяваць у касцёле

на свяце.

Дэлегацыі з Латвіі, Літвы актыўна паўдзельнічалі ў майстар-класах па кераміцы, набіванні нацыянальнага малюнка на тканіну, пляценні абярэгаў. Наведалі мы й прэзентацыю строяў Глыбоччыны, а таксама пабывалі ў Клубе беларускай нацыянальнай кухні “Кумачкі”. Арганізатары фесту “Дударскі рэй”, госці ягоныя і ўдзельнікі, а таксама й шматлікія глядачы сыходзяцца ў адным: такія сустрэчы вельмі патрэбныя ўсім! — гаворыць метадыстка ЦБК Марыя Памецька, якая ўзначальвала дэлегацыю з Даўгаўпілса. — На такіх фестках адчуваеш, як важна ведаць сваю

родную гісторыю, карані, традыцыі. Гэта — наша прыгажосць і наша сіла. Залацінкі з нашага мінулага варта шукаць, захоўваць і перадаваць нашчадкам”.

Дзякуй за станоўчыя эмоцыі, Дударскі рэй! Мы яшчэ вернемся ў твае непаўторныя абдымкі!

Марыя Іванцэвіч,
г. Даўгаўпілс

Ад рэдакцыі.

Пра родавыя карані Паўла Прозара напісала ў рэдакцыю па нашай просьбе Жанна Раманоўская, кіраўніца Даўгаўпілскага Цэнтра беларускай культуры: “Мы свядома накіравалі Паўла ў складзе дэлегацыі ЦБК на Фэст. Павел ведаў, што мае родавыя карані ў Празароках, марыў там бываць. Ён — пад вялікім уражаннем ад паездкі, бо пра заснавальніка Празарокаў не ведаў. Павел родам з артыстычнай сям’і: маці спявала ў касцельным хоры, бацька граў у тэатры. Сам вучыўся ў Рызе ў кансерваторыі, цудоўна спявае і заўжды выступае на канцэртах ЦБК. Спявае і ў хоры касцёла, вядзе канцэрты, мітынгі на 9 Мая”.

Жанна распытала ў Паўла, як прадкі ягоныя аказаліся ў Даўгаўпілсе. Яшчэ ў 1861-м, напісала, у Дзвінск (так называўся горад на Дзвіне-Даўгаве) выехалі тры браты з Празарок. Дзед Паўла, Іван Цімафеевіч, ажаніўся з дачкою барона фон Энгельгарда. Пазней рэвалюцыя раскідала той род: Энгельгарды выехалі ў Парыж, а Марыя з мужам засталіся ў Дзвінску. У іх нарадзілася сям’я дзяцей, выжылі пяцёра, у тым ліку й Мікалай, бацька Паўла. Сям’ю Прозараў закрунулі рэпрэсіі 1937–38 гадоў. Дзед Іван ваяваў у Вялікую Айчынную, вярнуўся з фронту і неўзабаве памёр, так што Павел яго не бачыў. Наогул, звестак пра беларускі род у яго мала, таму й будзе цікава нешта новае даведацца.

ЛІСТ У РЕДАКЦЫЮ

Вандроўкі на востраў Сардзінія

Карына Аляксандрава

Абраз праведнай Сафіі Слуцкай перададзены праваслаўнаму прыходу ў італьянскі горад Кальяры

На востраве Сардзінія — гэта гістарычны рэгіён Італіі — сёлета адзначаюць 405-годдзе з часу блажэннага скону святой праведнай Сафіі (Алелькавіч-Радзівіл), княгіні Слуцкай і Капыльскай, апякункі Беларусі. Пра тое напісаў у рэдакцыю Ганаровы консул Беларусі ў Кальяры Джузэпэ Карбоні. Сардзінія — другі па велічыні востраў у Міжземным моры, на захад ад Апенінаў, між Сіцыліяй і Корсікай. Да юбілею абраз святой быў урачыста перададзены прыходу ў гонар прападобнага Савы Асвячонага ў Кальяры.

Спадар Джузэпэ напісаў: пад час візіту ў Мінск на пачатку красавіка памочнік прэзідэнта Аўтаномнага рэгіёна Сардзінія па міжнародным супрацоўніцтве Марка Секі наведваў

Свята-Духаў кафедральны сабор. На сустрэчы з протаіерэем Мікалаем Балахоўскім госць пакланіўся цудатворнаму абразу Найсвяцейшай Багародзіцы Мінскай, наведваў грабніцу з мошчамі святой Сафіі, пазнаёміўся з жыццём святой. У памяць пра візіт Марка Секі атрымаў у дар рэпрадукцыю іконы святой. Прымаючы абраз, ён паабяцаў перадаць яго вернікам у Кальяры. І святыня была ўручана айцу Мікалаю Вольскаму, настаяцелю храма ў гонар прападобнага Савы Асвячонага пад час Вялікаднай літургіі.

Джузэпэ Карбоні ў сваім пісьме адзначаў: у апошнія гады Ганаровае беларускае консульства на Сардзініі ладзіла шмат культурных мерапрыемстваў з нагоды асноўных праваслаўных святаў. 405-годдзе з дня смерці святой праведнай Сафіі — важная падзея для ўсіх беларусаў, у тым ліку й для беларускай дыяспары на Сардзініі. Дарэчы, там сёлета праходзіць Год беларускай культуры, а ў ягонай плыні — сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі, канцэрты фольк-гуртоў, фотавыставы, экспазіцыі народных майстроў. Пройдуць прэзентацыі мастацкіх фільмаў беларускіх аўтараў.

Абраз святой Сафіі Слуцкай у адным з храмаў Сардзініі

На пачатку сакавіка ў мінскай Мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” ладзілася праграма “Беларусь — Італія: праз культуру да дыялогу і стварэння”. Пад час яе адбыўся абмен народнымі духавымі інструментамі: дуда майстара Аляксандра Сурбы паманеная на лаўнэда. Цяпер дуда ёсць у Сардзінскім музеі музінструментаў, а ў нас — духавы інструмент з вострава.

Мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” ладзілася праграма “Беларусь — Італія: праз культуру да дыялогу і стварэння”. Пад час яе адбыўся абмен народнымі духавымі інструментамі: дуда майстара Аляксандра Сурбы паманеная на лаўнэда. Цяпер дуда ёсць у Сардзінскім музеі музінструментаў, а ў нас — духавы інструмент з вострава.

ВЕСТКІ

Святочны вальс

Да 71-га дня нараджэння Мінскі трактарны завод прадставіў “Танец маленькіх трактароў”

Незвычайныя танцы пабачылі ў мінулыя выхадныя наведнікі двора Мінскага трактарнага завода. Да свайго 71-га дня нараджэння прадпрыемства падрыхтавала шоу пад назвай “Танец маленькіх трактароў”. Сем машын танцавалі пад музыку Пятра Чайкоўскага з балета “Лебядзінае возера”.

Трактары выступалі й пад народную музыку і песню туркменскіх кампазітараў “Ашхабад”. Выбар апошняй кампазіцыі патлумачылі на заводзе ўдзелам у танцы “бавоўнавых трактароў”, якія прызначаны для рынку Сярэдняй Азіі. “Сутнасць сённяшняй акцыі — экалогія, — казаў генеральны дырэктар МТЗ Фёдар Дамаценка. — Гэтыя танцуючыя трохколавыя трактары будуць прадстаўлены і на Усерасійскім экалагічным тыдні летам у Маскве на Краснай плошчы”.